

ДИСТАНЦІЙНИЙ КУРС АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ НАВЧАННЯ АД'ЮНКТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

У статті запропонована модель дистанційного курсу (ДК) та описані можливості її використання для навчання англійської мови ад'юнктів за напрямом „Пожежна безпека” на програмному забезпеченні ILIAS і Moodle.

Ключові слова: дистанційне навчання, дистанційний курс, віртуальні навчальні середовища, ILIAS, Moodle.

За нашими підрахунками викладачами вищих навчальних закладів України використовується щонайменше 30 електронних дистанційних курсів (ДК) з іноземних (англійської, німецької і французької) мов.

Викладачі Державного університету безпеки життєдіяльності (ЛДУ БЖД) [1] використовують дистанційні курси, поки що з англійської мови, для курсантів і студентів першого, другого і п'ятого курсів, відповідно, з 2005, 2006 і 2007 рр. Моделі цих дистанційних курсів, порядок роботи з ними під час традиційного, дистанційного і комбінованого навчання, види тестів, послідовність їх підготовки за допомогою різних віртуальних навчальних середовищ описано в статтях [2, с. 44 – 49; 3, с. 25 – 33; 4, с. 46 – 51; 5, с. 26 – 33; 6, с. 294 – 296] і навчально-методичних посібниках для викладачів, курсантів і студентів вищих навчальних закладів [7; 8; 9; 10].

Проаналізуємо модель і навчальні матеріали дистанційного курсу, укладеного для ад'юнктів Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.

Як видно із наведеного у статті [2, с. 44 – 49] аналізу моделей дистанційних курсів, їх навчального матеріалу для першого, другого і п'ятого курсів, основою текстового матеріалу для курсантів, студентів першого курсу відповідно до робочої навчальної програми були розмовні теми, знайомі їм із середньої школи, які, наприклад, стосувалися інформації про себе, свою сім'ю, історію та культуру України, англійських країн тощо, а з точки зору граматики – повторення за середню школу і поглибленого вивчення частини граматичного матеріалу (порядок слів у реченні, часові форми особових дієслів, пасивний стан, узгодження часів, перехід прямої мови у непряму, модальні дієслова та ін.); для курсантів, студентів другого курсу, відповідно до робочої навчальної програми, вивчення розмовних тем про їхню майбутню професію, провідні лабораторії університету, науково-дослідну роботу курсантів, студентів, наукову конференцію, провідних українських вчених, професійну етику, а також поглиблено вивчають граматичний матеріал (неособові форми дієслова, конструкції в реченнях з ними, умовні речення тощо).

Крім цього матеріалу, курсанти, студенти першого і другого курсів з перших занять з іноземної мови працюють з невеликими за обсягом технічними текстами до кожного уроку і для домашнього читання до кожного п'ятого уроку за своїм майбутнім фахом, вправами до цих текстів, а отже, освоюють спеціальну термінологію з такої тематики: вогнегасники (fire extinguishers); пожежно-технічне обладнання (firefighting equipment); пожежна безпека в Україні (fire safety in Ukraine); пожежна безпека за рубежом (fire safety in foreign countries); пожежно-технічні транспортні засоби (firefighting vehicles); великі пожежі і катастрофи в світі (world fires and catastrophes).

Технічні тексти (іноземною та українською мовами) і вправи до них добираються викладачем залежно від напрямку або спеціальності, для курсантів, студентів якої проводиться дистанційний курс. Наприклад, за однією моделлю і базовим посібником підготовлено додаткові тексти з науково-технічної літератури та інші матеріали для студентів першого курсу спеціальності „Телекомунікації” у ДК на віртуальному навчальному середовищі (ВНС)

“LearningSpace”, для напряму „Комп’ютерні науки” на ВНС „Веб-клас ХІІІ”, а також напряму „Пожежна безпека” на ВНС ІІІАS (автор: Шуневич Б.І., ЛДУ БЖД); для спеціальності „Радіофізика і електроніка” напряму „Прикладна фізика”, укладеного на віртуальному навчальному середовищі ІІІАS (Яременко Ю. А., Київський національний університет імені Тараса Шевченка); для напряму „Видавничо-поліграфічна справа” (Мусійовська О.Ф., Українська академія друкарства) на цьому ж ВНС та ін.

Тексти шести модулів для студентів спеціальності „Радіофізика і електроніка” напряму “Прикладна фізика” дібрані за такою тематикою: 1. Physics in the Life of Society; 2. Molecular Physics; 3. Nuclear Physics; 4. Optics; 5. Electrodynamics and Mechanics; 6. Electronics, а для студентів спеціальності “Комп’ютерні науки” Національного технічного університету „ХІІІ”: 1. Види комп’ютерів та їх застосування; 2. Апаратні засоби комп’ютерних систем; 3. Програмне забезпечення комп’ютерних систем; 4. Мови програмування; 5. Мережі і зв’язок; 6. Кар’єра в роботі з комп’ютерами.

Курсанти, студенти перших – других курсів ще не вивчають спеціальні предмети за своїм майбутнім фахом, тому англійські технічні тексти, наприклад, в ДК для спеціальності „Пожежна безпека”, в основному стосуються історії виникнення і використання пожежного обладнання в Україні і за рубежом та інших питань, які зрозумілі студентам цих курсів.

Відповідно до згаданої вище програми, курсанти, студенти другого курсу немовних спеціальностей повинні поглибити знання граматики іноземної мови, навчитися перекладати різні види технічної літератури за фахом для одержання науково-технічної інформації, оволодіти базовими навичками мовлення для вміння використати їх під час роботи конференцій, семінарів, ділових зустрічах з фахівцями з цієї галузі.

Курсанти і студенти п’ятого курсу магістерського рівня, на відміну від курсантів і студентів 1-2 курсів, вже засвоїли необхідні їм знання за майбутнім фахом, тому для них в університеті пропонується короткотривалий курс з іноземної мови професійного спрямування обсягом 20 годин. Протягом вивчення цього курсу студенти і курсанти працюють тільки з технічними текстами за майбутнім фахом, а також поглиблюють свої знання з граматики в обсязі передбаченому програмою для курсантів і студентів цього рівня. Зміст цього курсу та навчальні матеріали для нього описано в статті «Дистанційний курс з англійської мови для навчання магістрів технічних спеціальностей» [5, с. 26-33].

Розглянемо навчальні матеріали і структуру дистанційного курсу, укладеного для ад’юнктів Львівського державного університету безпеки життєдіяльності. Дистанційний курс складається із п’ятнадцяти тем, що становлять два модулі, а саме: **1 модуль:** 1) Вимоги до написання дисертації (Requirements for PhD Thesis); 2) Як писати наукову статтю? (How to write a scientific article?); 3) Як писати доповідь на конференцію? (How to write a report for a conference?); 4) Види читання (Types of Reading); 5) Пошукові системи інформації для наукової роботи (Information Search Engines); 6) Види словників та способи користування ними (Types of Dictionaries and Their Usage); 7) Особливості перекладу періодики (Peculiarities of Periodical Translation); **2 модуль:** Особливості перекладу науково-технічної літератури (Peculiarities of Sci-tech literature translation) – 8) Види перекладу (Types of Translation); 9) Еквівалентність і еквіваленти перекладу (Translation Equivalence and Equivalents); 10) Переклад власних назв (Proper Names Translation); 11) Переклад назв компаній, корпорацій і фірм (Conveying the Names of the Companies, Corporations, Firms); 12) Інтернаціоналізми (Internationalisms); 13) Передача значень ідіом в процесі перекладу (Transformation of Idioms in the Process of Translating); 14) Американські переклади (American Patents); Британські переклади (British Patents).

Два модулі курсу складаються з уроків, які в свою чергу діляться на 6 секцій, назви і зміст яких дещо відрізняється від секцій уроків дистанційних курсів для першого (рис. 1), другого і п’ятого курсів.

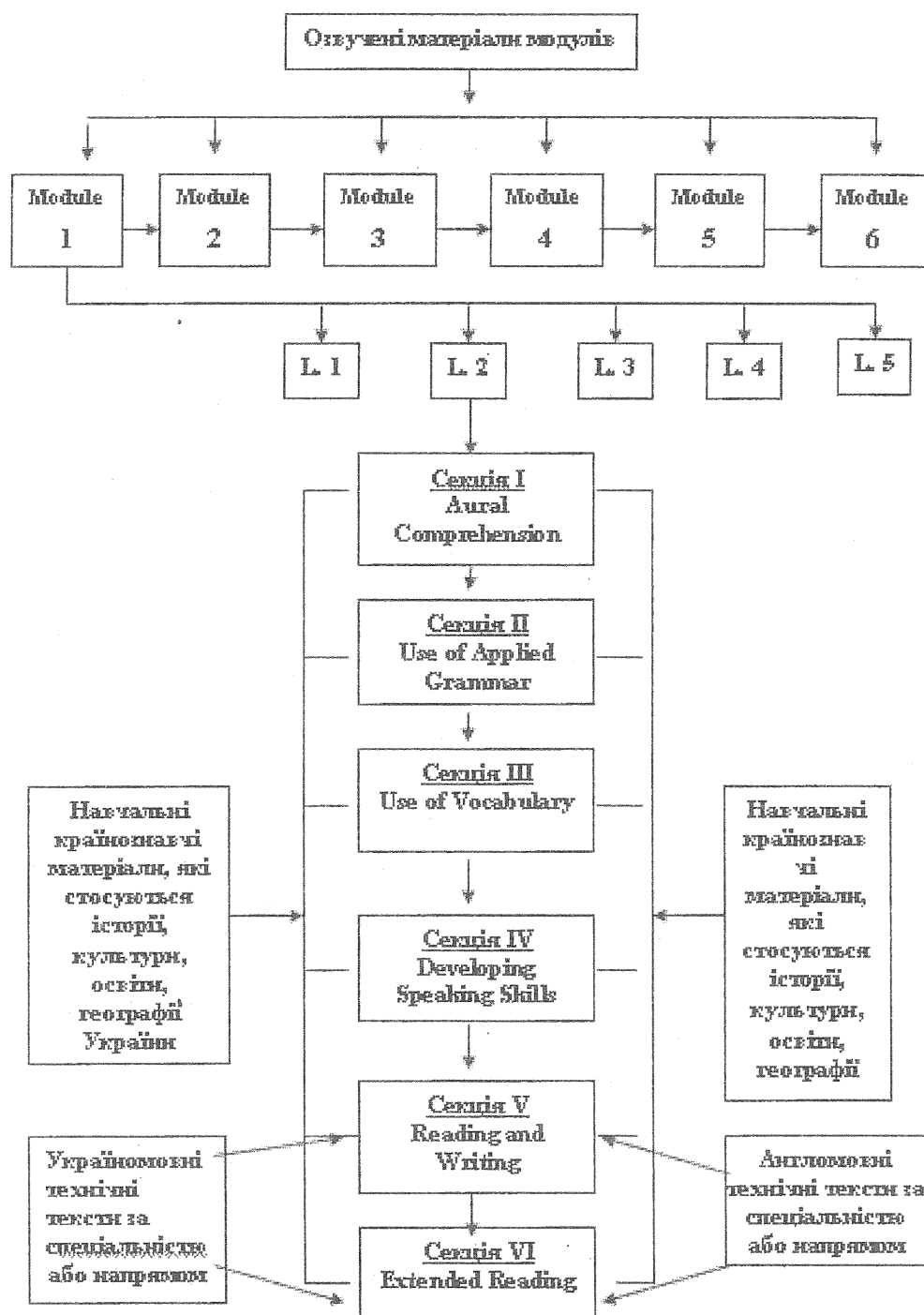

Рис. 1. Модель дистанційного навчального курсу з іноземної мови для студентів перших курсів технічних спеціальностей

Модель дистанційного курсу для ад'юнктів відрізняється від моделей ДК попередніх трьох курсів також кількістю уроків у модулях, відповідно, 5 і 7 або 8 (див. рис 2).

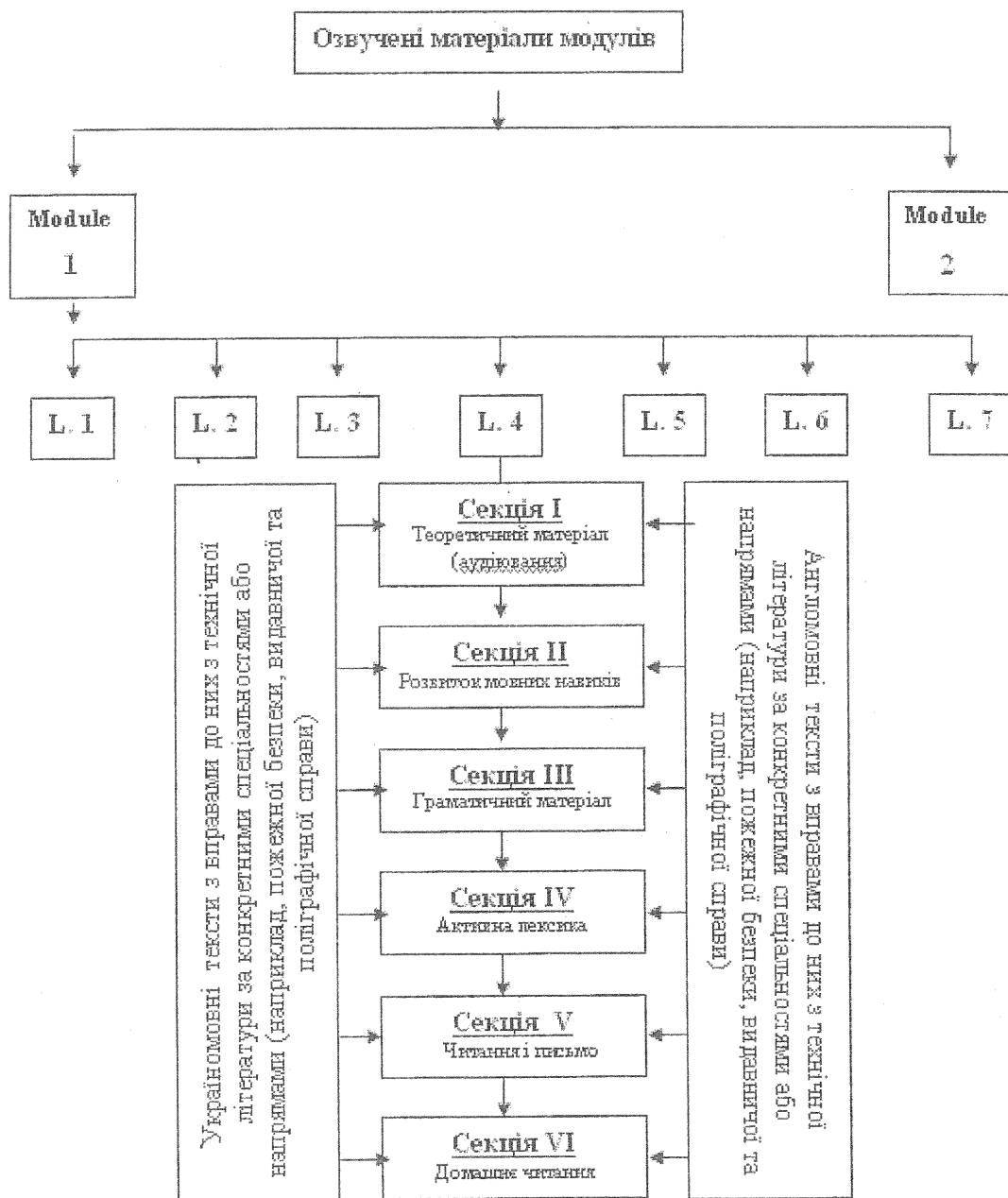

Рис. 2. Модель дистанційного навчального курсу з іноземної мови для ад'юнктів технічних спеціальностей

Секції уроків дистанційного курсу для ад'юнктів розташовані в такому порядку:

Секція 1. Теоретичний матеріал за темою уроку

Секція 2. Розвиток мовних навичок

Секція 2.1. Обговорення теоретичного матеріалу

Секція 2.2. Спілкування за заданою розмовною темою

Секція 3. Повторення граматичного матеріалу до уроку

Секція 4. Опрацювання активної лексики до домашнього читання

Секція 5. Читання і письмо

Секція 6. Підготовка і здавання домашнього читання

Замість секцій «Аудіювання» в попередніх дистанційних курсах, в ДК для ад'юнктів є секція «Теоретичний матеріал за темою уроку». Якщо для аудіювання використовуються загальнотехнічні тексти (для курсантів і студентів першого курсу), технічні тексти за спеціальністю

(для п'ятого курсу), то ад'юнктам пропонуються короткі лекції, які стосуються актуальних проблем наукової діяльності ад'юнктів, читання і перекладу технічної літератури за їх спеціальністю протягом першої половини пари за згаданою вище тематикою. Темі лекцій супроводжуються їх обговоренням, а також повторенням усних тем, які виносяться на іспит з іноземної мови. Протягом наступних секцій уроків дистанційного курсу ад'юнкти повторяють граматичний матеріал, опрацьовують лексику до текстів для домашнього читання за спеціальністю, читають технічні тексти для активізації цієї лексики, здають домашнє читання (750 000 друкованих знаків).

Основою створення дистанційного курсу є посібник англійської мови для ад'юнктів і аспірантів пожежно-технічних спеціальностей *English for Post Graduate Students of Fire-Technical Specialties* [9], «Програма практичного курсу з іноземних мов для курсантів і студентів технічних спеціальностей», методичні вказівки для роботи ад'юнктів з дистанційним курсом на ВНС ILLIAS і Moodle, анімаційні, графічні, аудіо- і відео матеріали, додаткові власні граматичні і лексичні завдання та з Інтернету.

Висновки. Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що створення дистанційного курсу значно допоможе ад'юнктам у підготовці до кандидатського екзамену, а також розширить їх знання щодо написання текстів статей, доповідей для подання їх у вітчизняні і зарубіжні наукові збірники, журнали, збірники матеріалів конференцій, перекладу технічної літератури, в тому числі описів патентів.

Навчання можна організувати у дистанційній формі або використовувати ДК як допоміжний матеріал під час традиційного денного чи заочного навчання.

Укладанням дистанційного курсу з англійської мови для ад'юнктів завершено роботу зі створенню комплексу ДК різних рівнів з англійської мови у нашому університеті.

Перша версія дистанційного курсу створена на віртуальному навчальному середовищі ILLIAS як результат написання і захисту магістерської роботи. Зараз ДК укладається на ВНС Moodle в рамках Віртуального університету при ЛДУ БЖД.

Під час створення цього курсу враховано досвід укладання посібника з англійської мови для аспірантів та науковців гуманітарно-природничих спеціальностей університетів *English for PhD Students* [11].

Основою для укладання дистанційних курсів для першого, другого і п'ятого курсів нашого університету були навчальні матеріали інших ВНЗ [12; 13] і зарубіжні [14], а для ДК для ад'юнктів – власні навчальні матеріали (програма, посібник [9], методичні вказівки [10]) і зарубіжні [15].

За розробленою нами моделлю можна створювати подібні дистанційні курси на будь-якому віртуальному навчальному середовищі для будь-якої мови.

Список літератури:

1. *Державний університет безпеки життєдіяльності – Режим доступу до Веб-сторінки: www.ubgd.lviv.ua – Заголовок з екрана, 2009.*
2. *Шуневич Б. Комплекс дистанційних курсів для навчання курсантів, студентів та ад'юнктів // Наукова скарбниця освіти Донеччини: Науково-методичний журнал. – Донецьк: ДНУ, 2009. – № 1. – С. 44 – 49.*
3. *Мусійовська О., Шуневич Б. Модель дистанційного курсу з іноземної мови для навчання студентів немовних спеціальностей // Педагогіка і психологія професійної освіти: Науково-методичний журнал. – 2007, № 1. – С. 25 – 33.*
4. *Шуневич Б. Дистанційний курс з англійської мови: перспективи використання для комбінованого навчання // Новий колегіум. – 2004. – № 1-2. – С. 46 – 51.*
5. *Шуневич Б., Гульчевська М. Дистанційний курс з англійської мови для навчання магістрів технічних спеціальностей // Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності: Збірник наукових праць. – 2008. – № 2. – С. 26 – 33.*
6. *Іванів О. Види тестування на віртуальних навчальних середовищах ILLIAS і Moodle // Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи. Зб. Наук. праць. Ч.2. – Львів: ЛДУ БЖД, 2009. – С. 294 – 296.*

7. *Віртуальний університет: Навч.-метод. Посібник / М. Козяр, О. Зачко, Т. Рак. – Львів: ЛДУ БЖД, 2009. – 168 с.*

8. *Шуневич Б., Кахович А. Укладання дистанційних курсів на віртуальному навчальному середовищі ILIAS: Навчально-методичний посібник для викладачів вищих навчальних закладів. – Львів: Видавн. центр ЛШПБ, 2005. – 70 с.*

9. *Іванів О., Шуневич Б. Англійська мова для ад'юнктів пожежно-технічних спеціальностей (English for Post Graduate Students of Fire-Technical Specialties). – Львів: Вид-во ЛДУ БЖД, 2009. – 190 с.*

10. *Іванів О., Шуневич Б. Дистанційне навчання англійської мови: Методичні вказівки для ад'юнктів. – Львів: Вид-во ЛДУ БЖД, 2008. – 40 с.*

11. *Максимук В.М., Дудок Р.І. Англійська мова для аспірантів та науковців гуманітарно-природничих спеціальностей університетів. „English for PhD Students”: Підручник. – Львів: Вид-во „Астролябія”, 2006. – 232 с.*

12. *Getting on in English / Ed. by P. Corness, N. Haiduk. – Lviv: JV “BaK, 1998. – 276 p.*

13. *Верба Г., Верба Л. Граматика сучасної англійської мови. – К.: „ВП Логос”, 2004. – 341 с.*

14. *Murphy R. English Grammar in Use / Second edition. – К.: ТОВ “ФОЛІО ЛТД”, 1998. – 350 с.*

15. *John Eastwood. Oxford Practice Grammar. – Oxford University Press.*

О.В. Іванів (Львовский государственный университет безопасности жизнедеятельности)

ДИСТАНЦИОННЫЙ КУРС АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА ДЛЯ ОБУЧЕНИЯ АДЬЮНКТОВ НЕЯЗЫКОВЫХ ВУЗОВ

В статті пропонується модель дистанційного курсу і описані можливості її використання для навчання англійському мові адьюнктів по спеціальності „Пожарна безпека” на програмному забезпеченні ILIAS і Moodle.

Ключевые слова: дистанційне навчання, дистанційний курс, віртуальна навчальна середовище, ILIAS, Moodle.

O.V.Ivaniv (Lviv State University of Vital Activity Safety)

ENGLISH DISTANCE COURSE FOR TEACHING ADJUNCTS OF TECHNICAL SPECIALITIES

The article deals with the English distance course (DC) model and possibilities of its using for teaching students specializing in *Fire Safety* compiled by means of *ILIAS* and *Moodle* software.

Key words: distance learning, distance course, virtual learning environment, ILIAS, Moodle.

УДК 37.035.4

В.В. Шишко, канд. юрид. наук, доцент, З.Г. Гонтар, В.В. Кузиляк, А.В. Саміло (Львівський державний університет безпеки життєдіяльності)

ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ В СИСТЕМІ МІНІСТЕРСТВА НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ УКРАЇНИ

Авторами здійснено аналіз науково-теоретичного обґрунтування основних закономірностей і шляхів розвитку нормативно-правового забезпечення регулювання та вдосконалення правової роботи в органах та підрозділах МНС України та створення концептуальних засад її розвитку. У дослідженні розглянуто педагогічні аспекти як елементи правового виховання, процеси регулювання і координації правової роботи в контексті забезпечення правового навчання службовців та працівників системи Міністерства з питань надзвичайних ситуацій України.

Ключові слова: нормативно-правове забезпечення, правова робота, управління правового забезпечення, юридична служба, правова допомога.